

**UCHWAŁA NR XV/169/20
RADY POWIATU LIMANOWSKIEGO**

z dnia 18 grudnia 2020 r.

w sprawie: przyjęcia do realizacji „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026”.

Na podstawie art. 12 pkt 4 i 11, w związku z art. 4, ust. 1, pkt 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 35a, ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 i 568), Rada Powiatu Limanowskiego uchwala co następuje:

§ 1.

Realizując zadania własne powiatu z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych przyjmuje się do realizacji „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026” w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Koordinację działań jednostek realizujących Program, o którym mowa w § 1, powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

§ 3.

Wykonanie Uchwały zleca się Zarządowi Powiatu Limanowskiego.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodnicząca Rady

mgr Ewa Filipiak

Załącznik do uchwały Nr XV/169/20
Rady Powiatu Limanowskiego
z dnia 18 grudnia 2020 r.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2021 – 2026

LIMANOWA 2020

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Potrzeby osób z niepełnosprawnościami.....	5
2. Definiowanie niepełnosprawności.....	6
3. Dane liczbowe dotyczące niepełnosprawności w Powiecie Limanowskim	7
4. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.....	16
5. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami	17
5.1. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	17
5.2. Likwidacja barier funkcjonalnych.....	19
5.3. Turnusy rehabilitacyjne	19
5.4. Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych	20
6. Inne działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami	21
6.1. Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Ortopedycznego	21
6.2. Grupa wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami	22
6.3. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych	23
7. Rehabilitacja zawodowa oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych.....	23
8. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami	26
8.1. Program „Aktywny Samorząd”	26
8.2. „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III”	28
9. Podmioty realizujące zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Limanowskiego	30
9.1. Warsztat Terapii Zajęciowej.....	30
9.2. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Dobrej	31
9.3. Domy Pomocy Społecznej	32
9.4. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej	33
9.5. Środowiskowe Domy Samopomocy oraz dzienne domy i kluby seniora	34
9.6. Stowarzyszenia i Organizacje.....	35
10. Cele strategiczne Programu	37
11. Finansowanie, monitorowanie i ocena realizacji Programu	45
11.1. Sposoby finansowania Programu	45
11.2. Monitorowanie i ocena realizacji Programu.....	45
Spis tabel	46

Wstęp

Postrzeganie społeczne osób z niepełnosprawnościami ma różnorodny charakter. Postawy wobec tych osób nie są stałe i ulegają zmianom, a czynnikami determinującym te zmiany dawniej i dziś są m. in. obowiązujące normy społeczne, przekonania, polityka socjalna, poziom kultury i warunki ekonomiczne wyznaczające poziom życia ludzi. Sposób widzenia przez społeczeństwo osób z niepełnosprawnościami wynika często ze stereotypów, zwyczajów, wierzeń, ideologii i polityki.

W świetle rozwoju polityki społecznej nastąpiła dostrzegalna zmiana w sposobie postrzegania osób z niepełnosprawnościami w otoczeniu. Zaangażowanie różnych instytucji i organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami zaowocowało pogłębieniem świadomości społecznej oraz wzrostem wiedzy o prawach i potrzebach osób z niepełnosprawnościami.

Podejmowane na skalę światową działania przyczyniły się do zmiany wizerunku osób z niepełnosprawnościami, co więcej miały na celu szerzenie i propagowanie idei równości. Poszukiwanie twórczych rozwiązań w dziedzinie niepełnosprawności skłania do myślenia i staje się inspiracją do wzmożonej i ustawicznej pracy nad poprawą jakości życia osób z niepełnosprawnościami. Odzwierciedleniem tej tendencji w Polsce jest ustanowienie Karty Praw Osób Niepełnosprawnych, która wyznacza główne kierunki działań wobec tych osób jakimi winne się kierować instytucje rządowe, instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe.

W myśl tych założeń oraz na podstawie zapisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.) został opracowany „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026”. Zgodnie z art. 35 a ust. 1 pkt 1 tej ustawy do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Niniejszy program jest zgodny z „Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Limanowskim na lata 2017 – 2023”, której Obszar I wyszczególnia cele i zadania obejmujące działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Przy opracowywaniu poniższego programu przyjęto następujące założenia:

- doskonalenie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami;

- stworzenie możliwości osobom z niepełnosprawnościami pełnej rehabilitacji społecznej i zawodowej;
- wykorzystanie lokalnego potencjału w procesie integracji osób z niepełnosprawnościami ze społeczeństwem;
- wyrównywanie szans życiowych osób z niepełnosprawnościami.

Stworzenie efektywnego systemu wsparcia winno odbywać się przy współudziale wyspecjalizowanych instytucji pomocowych, sektora pozarządowego i sieci samopomocy. Skuteczny system wsparcia musi odpowiadać na zmieniające się potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

Nadrzędnym celem programu jest ukierunkowanie i skoordynowanie działań w ramach polityki społecznej realizowanej tak, aby stworzyć dogodne warunki do aktywnego życia społecznego i zawodowego niepełnosprawnym mieszkańcom powiatu przy maksymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów finansowych, rzeczowych oraz osobowych.

We wszystkich działaniach podejmowanych na rzecz poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami istotne jest wzmacnianie ich poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa oraz stwarzanie im odpowiednich warunków do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. Realizacja tego procesu stawia wymagania zarówno samej osobie z niepełnosprawnością jak i społeczeństwu. Niezwykle ważne jest stworzenie takich warunków, aby osoba z niepełnosprawnością wyraziła chęć włączenia się w aktywne życie społeczeństwa, a społeczeństwo przyjęło taką osobę na równych prawach.

Cele określone w Programie są zgodne z:

- Ustawą z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.);
- Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169);
- Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 13 sierpnia 1997 r. Nr 50 poz. 475);
- Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych (M. P. z 2012 r. poz. 991);

- Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.).

1. Potrzeby osób z niepełnosprawnościami

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zlecił w 2017 r. badanie społeczne, którego celem było zdiagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W badaniu wzięły udział osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w wieku od 14 do 60 lat. Głównym celem badania było zdiagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami w różnych obszarach ich funkcjonowania.

Wyniki badań pokazały, że ogólna sytuacja życiowa osób z niepełnosprawnościami nie jest dobra. Potrzeby najczęściej wskazywane przez badaną grupę to:

- potrzeby w obszarze mieszkalnictwa i samodzielnego życia, w szczególności związane z pomocą asystenta lub pielęgniarke w codziennych czynnościach, dostosowanie mieszkania do indywidualnych potrzeb osoby z niepełnosprawnością;
- potrzeby związane z przyrządami, urządzeniami lub technologiami, zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny lub optyczny, sprzęt poprawiający słyszenie, sprzęt komputerowy, różnego rodzaju urządzenia pomagające niwelować ograniczenia związane z niepełnosprawnością;
- potrzeby związane z transportem i przemieszczaniem się, przystosowanie środków transportu, likwidacja barier architektonicznych.

Osoby z niepełnosprawnościami wciąż postrzegane są przez pryzmat swojej obniżonej sprawności, nie zaś barier, które napotykają na drodze do funkcjonowania w społeczeństwie. Tymczasem w rozumieniu „Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych” niepełnosprawność wynika z interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcjami a barierami związanymi z postawami ludzkimi i oddziaływaniem środowiska. Nie jest ona deficytem indywidualnego człowieka, lecz efektem różnorodności społeczeństwa. Konwencja w uporządkowany sposób wskazuje na podstawowe wartości, prawa i kierunki rozwiązań, mające wpływ na jakość życia każdej osoby z niepełnosprawnościami i jej miejsce w społeczeństwie. Podnosi prawa osób z niepełnosprawnościami do rangi praw człowieka i opiera je na zasadach przyrodzonej godności, powszechności, równości, niepodzielności i niezbywalności praw. Zrywa z modelem medycznym, w którym niepełnosprawność

postrzegana jest przede wszystkim przez pryzmat zdrowia i podnosi rangę modelu społecznego, który zwraca uwagę na pełnoprawny udział osoby z niepełnosprawnością w życiu społecznym, możliwy dzięki znoszeniu barier.

2. Definiowanie niepełnosprawności

Najczęściej przyjmuje się dwojaki rodzaj kryteria uznawania kogoś za osobę z niepełnosprawnością:

- biologiczne – czyli uszkodzenie narządów i ich czynności, powodujące naruszenie lub obniżenie ich sprawności funkcjonowania, a co za tym idzie – obniżenie funkcjonowania całego organizmu;
- społeczne – wskazujące na konsekwencje tego uszkodzenia i obniżenie sprawności w różnych sferach życia (w rodzinie, podczas załatwiania podstawowych spraw życiowych).

Na podstawie tych kryteriów formułuje się różne definicje niepełnosprawności. Niepełnosprawność wg WHO:

- niesprawność (*impariment*) – każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- niepełnosprawność (*disability*) – każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (*handi – cap*) – ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Natomiast niepełnosprawność wg ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy.

Do głównych przyczyn niepełnosprawności zaliczamy:

- choroby genetyczne;
- choroby układów wewnętrznych;

- choroby nowotworowe;
- choroby zakaźne i inwazyjne;
- urazy, zatrucia i wypadki;
- choroby psychiczne i negatywne tendencje dotyczące higieny życia i jakości zdrowia psychicznego;
- niewłaściwa lub niedostateczna opieka przed i popołogowa nad matką i dzieckiem – wady wrodzone;
- szkodliwe warunki pracy i stylu życia np. choroby zawodowe;
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego.

W Polsce aktualnie funkcjonuje pięć systemów orzekania, w tym cztery systemy ustalają uprawnienia do świadczeń rentowych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Obrony Narodowej), natomiast piąty system orzeka o niepełnosprawności dla celów pozarentowych (zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności). Należy też pamiętać o poradniach psychologiczno – pedagogicznych, które wydają orzeczenia m. in. o potrzebie kształcenia specjalnego.

Osobą niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. jest osoba, u której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o:

- zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego lub lekkiego);
- całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów;
- niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia;
- długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydanym przed 1 stycznia 1998 r.

3. Dane liczbowe dotyczące niepełnosprawności w Powiecie Limanowskim

Poniżej przedstawiono zestawienia dotyczące występowania niepełnosprawności opracowane w oparciu o analizę danych statystycznych będących w posiadaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej. Korzystano również z informacji zawartych w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań z 2011 r.

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań wynika, że w Polsce jest 12,2 % osób z niepełnosprawnościami, co stanowi niemal 4,7 mln osób, z czego 46,1 % osób z niepełnosprawnościami to mężczyźni, a 53,9 % to kobiety.

Natomiast liczba osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Limanowskim wynosi 12 992 osoby, w tym dzieci 546. Kolejny Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań planowany jest w 2021 r. i tym samym zostaną zaktualizowane dane na temat ilości osób z niepełnosprawnościami.

Na przestrzeni 3 ostatnich lat w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej odnotowuje się ogólny wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami i tym samym wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (Tabela nr 1).

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

Przedział wiekowy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Poniżej 16	275	196	177
Od 16 – 25	136	135	135
Od 26 – 40	124	121	149
Od 41 – 60	524	544	566
Powyżej 60	516	667	773
Łącznie	1 575	1 663	1 800

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

W podziale na stopnie niepełnosprawności odnotowano wzrost orzeczeń o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności (Tabela nr 2).

Tabela 2. Liczba orzeczeń w podziale na stopnie niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Lekki	271	282	261
Umiarkowany	630	691	733
Znaczny	399	494	629
Łącznie	1 300	1 467	1 623

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

Jak wskazują dane z kilku ostatnich lat największą grupę niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia stanowią dzieci z kodem: 07 – S, 10 – N, 11 – I oraz 12 – C. Natomiast powyżej 16 roku życia osoby z kodem: 05 – R, 02 – P, 07 – S oraz 10 – N. Zaznaczyć należy, iż w latach 2017 – 2019 nastąpił ogólny spadek liczby osób z niepełnosprawnością wśród dzieci w wieku poniżej 16 roku życia (Tabela nr 3 i 4).

Tabela 3. Liczba orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności osób poniżej 16 roku życia

Przyczyna niepełnosprawności	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
01 – U Upośledzenie umysłowe	9	8	9
02 – P Choroby psychiczne	8	3	4
03 – L Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	13	10	16
04 – O Choroby narządu wzroku	7	4	5
05 – R Upośledzenie narządu ruchu	24	19	17
06 – E Epilepsja	14	10	8
07 – S Choroby układu oddechowego i krążenia	60	22	19
08 – T Choroby układu pokarmowego	11	2	3
09 – M Choroby układu moczowo – płciowego	11	12	11
10 – N Choroby neurologiczne	30	36	26
11 – I Choroby endokrynologiczne, metaboliczne i inne	67	52	35
12 – C Całościowe zaburzenie rozwojowe	21	18	24
Łącznie	275	196	177

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

Tabela 4. Liczba orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia w latach 2017 – 2019

Przyczyna niepełnosprawności	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
01 – U Upośledzenie umysłowe	20	42	27
02 – P Choroby psychiczne	185	189	233
03 – L Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	26	26	32
04 – O Choroby narządu wzroku	20	16	23
05 – R Upośledzenie narządu ruchu	336	370	340
06 – E Epilepsja	11	11	12
07 – S Choroby układu oddechowego i krążenia	297	353	424
08 – T Choroby układu pokarmowego	67	69	83
09 – M Choroby układu moczowo – płciowego	102	122	125
10 – N Choroby neurologiczne	142	177	213
11 – I Choroby endokrynologiczne, metaboliczne i inne	91	87	109
12 – C Całościowe zaburzenie rozwojowe	3	5	2
Łącznie	1 300	1 467	1 623

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

Osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności mają możliwość ubiegania się o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej jak również karty parkingowej.

Legitymacja osoby niepełnosprawnej jest dokumentem poświadczającym niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności. Dzięki legitymacji osoby

z niepełnosprawnościami mogą korzystać z ulg i zniżek w opłatach za dobra i usługi oferowane – na podstawie prawa miejscowego – przede wszystkim przez podmioty publiczne. Na podstawie przepisów obowiązujących na terenie całego kraju legitymacja uprawnia również do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego. Podstawą wydania legitymacji jest wyłącznie ostatnie prawomocne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności albo o wskazaniach do ulg i uprawnień.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowano wzrost liczby wydanych legitymacji osobom powyżej 16 roku życia, natomiast zmalała liczba legitymacji wydanych osobom poniżej tego wieku (Tabela nr 5).

Tabela 5. Liczba wydanych legitymacji

Wiek	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Osoby powyżej 16 roku życia	244	311	377
Osoby poniżej 16 roku życia	92	69	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

Karta parkingowa dla osoby niepełnosprawnej wystawiana jest wyłącznie na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności zgodnie z kryteriami oceny ograniczeń osoby niepełnosprawnej w samodzielnym poruszaniu się. O wydanie karty parkingowej mogą występować również placówki zajmujące się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnościami mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, uprawnionych do uzyskania karty parkingowej. Z danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że w naszym powiecie wzrasta liczba wydawanych kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych (Tabela nr 6).

Tabela 6. Liczba wydanych kart parkingowych w latach 2017 – 2019

Wnioskodawcy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Osoby niepełnosprawne	241	275	347
Instytucje	1	4	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej

Poniżej przedstawiono strukturę wykształcenia osób z niepełnosprawnościami zarówno bezrobotnych jak i poszukujących pracy oraz podział osób bezrobotnych i poszukujących pracy ze względu na przyczynę niepełnosprawności.

Wśród osób z niepełnosprawnością największy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym. Ta proporcja dotyczy każdego wyszczególnionego roku i wpisuje się w ogólną tendencję struktury wykształcenia osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej. I tak w 2019 r. osoby z wykształceniem zawodowym stanowiły prawie 40 % ogółu zarejestrowanych osób z niepełnosprawnościami, w 2018 r. – prawie 43 % i w 2017 r. prawie 36 %. Najmniej liczną grupą były osoby z wykształceniem policealnym/pomaturalnym – około 5 %. Niewiele osób posiada wyższe wykształcenie: 8,5 % w 2019 r. 6,3 % w 2018 r. i 5,6 % w 2017 r. Ze statystyki wynika również, że lepiej wykształcone są kobiety. W 2019 r. 6,25 % kobiet posiadało wyższe wykształcenie, 19,8 % legitymowało się wykształceniem średnim zawodowym, średnim ogólnokształcącym lub pomaturalnym/policealnym. Dla porównania wykształcenie wyższe posiadało tylko 2,3 % mężczyzn oraz wykształcenie średnie zawodowe, średnie ogólnokształcące lub pomaturalne/policealne 6,8 % mężczyzn. Taka tendencja kształtowała się również w 2017 i 2019 r. (Tabela nr 7).

Tabela 7. Bezrobotni i poszukujący pracy ze względu na wykształcenie w latach 2017 – 2019

Rok 2017		
Wykształcenie	Kobiety	Mężczyźni
Podstawowe/gimnazjalne	15	38
Zasadnicze zawodowe	20	50
Średnie zawodowe	22	15
Średnie ogólnokształcące	12	6
Pomaturalne /policealne	4	4
Wyższe	8	4
Łącznie	81	117
Rok 2018		
Wykształcenie	Kobiety	Mężczyźni
Podstawowe/gimnazjalne	9	29
Zasadnicze zawodowe	24	43
Średnie zawodowe	13	8

Średnie ogólnokształcące	10	3
Pomaturalne /policealne	6	2
Wyższe	7	3
Łącznie	69	88
Rok 2019		
Wykształcenie	Kobiety	Mężczyźni
Podstawowe/gimnazjalne	12	31
Zasadnicze zawodowe	23	48
Średnie zawodowe	19	5
Średnie ogólnokształcące	10	3
Pomaturalne /policealne	6	4
Wyższe	11	4
Łącznie	81	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych w województwie małopolskim osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 6,6 % (4 152 osoby) na koniec grudnia 2019 r. Na dzień 31 grudnia 2018 r. udział osób z niepełnosprawnościami w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych stanowił 6,2 % (4 414 osób), zaś na koniec grudnia 2017 r. – 6,1 % (4 878 osób). W Powiecie Limanowskim kształtowało się to następująco: na koniec grudnia 2019 r. osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 4,2 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (160 osób), na koniec grudnia 2018 r. – 3,3 % (139 osób), na koniec grudnia 2017 r. – 3,8 % (176 osób). Analiza danych statystycznych wskazuje też na stosunkowo niewysoki odsetek osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie osób bezrobotnych, utrzymujący się w ostatnich trzech latach na maksymalnym poziomie niewiele ponad 4 %. Dane statystyczne z pewnością nie dają pełnego obrazu problemu pozostawania bez pracy przez osoby z niepełnosprawnościami. Nie znamy liczby osób, które potrzebują zatrudnienia, ale z różnych względów nie rejestrują się w urzędzie pracy. Spośród osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej w 2017 r. aż 59 % posiadało orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności, w 2018 r. było ich 55 %, zaś w 2019 r. – 57 %. Osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności stanowiły w 2017 r. ponad 39 % ogółu niepełnosprawnych, w 2018 r. takich osób było 43 %, a w 2019 r. ponad 41 %. W ostatnich trzech latach osoby ze znacznym stopniem

niepełnosprawności stanowiły nieco ponad 1 % zarejestrowanych osób z niepełnosprawnościami (Tabela nr 8).

Tabela 8. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej w latach 2017 – 2019

Rok	Zarejestrowane osoby niepełnosprawne ogółem /I – XII/	w tym osoby bezrobotne niepełnosprawne /I – XII/	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych niepełnosprawnych ogółem /stan na 31.XII/	Stopień niepełnosprawności		
				lekki	umiarkowany	znaczny
2017	574	559	176	104	69	3
2018	265	252	139	77	60	2
2019	270	256	160	92	66	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Poniższe tabele przedstawiają podział osób bezrobotnych i poszukujących pracy ze względu na przyczynę niepełnosprawności w latach 2017 – 2019 (Tabela nr 9,10,11).

Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z uwagi na przyczynę niepełnosprawności w 2017 r.

Rok 2017		
Przyczyna niepełnosprawności	Bezrobotni	Poszukujący pracy
Upośledzenie umysłowe	1	0
Choroby psychiczne	40	4
Zaburzenie głosu, mowy i choroby słuchu	7	0
Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	0
Choroby narządu wzroku	9	2
Upośledzenia narządu ruchu	50	8
Epilepsja	3	0

Choroby układu oddechowego i układu krążenia	21	3
Choroby układu pokarmowego	1	2
Choroby układu moczowo – płciowego	1	0
Choroby neurologiczne	12	1
Inne	21	2
Nieustalona przyczyna	9	0
Ogółem	176	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z uwagi na przyczynę niepełnosprawności w 2018 r.

Rok 2018		
Przyczyna niepełnosprawności	Bezrobotni	Poszukujący pracy
Upośledzenie umysłowe	0	0
Choroby psychiczne	24	4
Zaburzenie głosu, mowy i choroby słuchu	8	0
Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	0
Choroby narządu wzroku	6	1
Upośledzenia narządu ruchu	38	5
Epilepsja	4	1
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	14	2
Choroby układu pokarmowego	3	1
Choroby układu moczowo-płciowego	2	1
Choroby neurologiczne	11	2
Inne	22	1
Nieustalona przyczyna	6	0
Ogółem	139	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z uwagi na przyczynę niepełnosprawności w 2019 r.

Rok 2019		
Przyczyna niepełnosprawności	Bezrobotni	Poszukujący pracy
Upośledzenie umysłowe	0	0
Choroby psychiczne	22	4
Zaburzenie głosu, mowy i choroby słuchu	4	0
Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0
Choroby narządu wzroku	5	2
Upośledzenia narządu ruchu	50	2
Epilepsja	3	0
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	31	2
Choroby układu pokarmowego	4	1
Choroby układu moczowo- płciowego	3	3
Choroby neurologiczne	8	1
Inne	24	1
Nieustalona przyczyna	6	0
Ogółem	160	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

4. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami mają takie same potrzeby życiowe jak osoby sprawne. Niepełnosprawność powoduje jednak szereg utrudnień w normalnym funkcjonowaniu w życiu osobistym, zawodowym i społecznym. Osoby z niepełnosprawnościami mają różne dodatkowe potrzeby wynikające z ich niepełnosprawności. Potrzeby te są na poziomie: medycznym, psychologicznym, zawodowym, społecznym i socjalnym. Dla zaspokojenia tych dodatkowych potrzeb niezbędna jest rehabilitacja, dzięki której osoba z niepełnosprawnością może uzyskać warunki do samodzielnego i niezależnego funkcjonowania w swoim środowisku społecznym i zawodowym oraz uzyskania

odpowiedniego rozwoju osobistego i odpowiedniej jakości życia. Można więc stwierdzić, iż jest to proces stwarzania lub przywracania do sytuacji życiowej uważanej za normalną dla człowieka żyjącego w określonej społeczności.

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym rehabilitacji tych osób w Polsce jest ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 r. wraz z aktami wykonawczymi. W ustawie przyjęto następującą definicję rehabilitacji osób niepełnosprawnych: rehabilitacja jest to zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Powiaty, na rzecz osób z niepełnosprawnościami, realizują zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

W Powiecie Limanowskim zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, natomiast zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej – Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.

Zadania w latach 2017 – 2019 realizowane były głównie na podstawie uchwał Rady Powiatu Limanowskiego dotyczących określenia zadań i przeznaczenia środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rehabilitację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych: Nr XIX/195/17 z dnia 15 marca 2017 r., Nr XXV/257/18 z dnia 6 marca 2018 r. i Nr IV/53/19 z dnia 22 marca 2019 r.

5. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami samodzielności, a realizowana jest przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami, a także wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych.

5.1. Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Przedmioty ortopedyczne to przyrządy niezbędne osobie z niepełnosprawnością w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Przedmioty ortopedyczne przysługują bezpłatnie lub częściowo odpłatnie (w zależności od rodzaju przedmiotu) raz na 2, 3, 4 lub 5 lat. Do przedmiotów ortopedycznych zaliczamy np. protezy kończyn dolnych i górnych, dodatkowe wyposażenie do protez, aparaty ortopedyczne

na kończyny dolne i górne wraz z wyposażeniem dodatkowym, protezy kończyn, gorsety i kołnierze ortopedyczne, protezy tułowia i szyi, obuwie ortopedyczne, kule i laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia, wózki inwalidzkie, foteliki dla dziecka do siedzenia, indywidualne przedmioty pionizujące, pełzak do raczkowania itp.

Środki pomocnicze to te środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź też umożliwiają, funkcjonowanie osobie z niepełnosprawnością w środowisku społecznym. Są nimi np. szkła do okularów, systemy wspomagające słuch, cewniki, worki do zbioru moczu, aparaty słuchowe, wkładki uszne, pieluchomajtki, protezy piersi, pasy przepuklinowe, pieluchy anatomiczne, poduszki przeciwodleżynowe, materace przeciwodleżynowe, peruki, inhalatory, krtań elektroniczna itp.

Prawo do otrzymania określonego rodzaju przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego (bezpłatnie lub częściowo odpłatnie) mają osoby ubezpieczone oraz osoby pozostające na ich utrzymaniu. Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane są uprawnionemu na własność. Ponowne przyznanie zaopatrzenia może nastąpić po upływie okresu jego używalności, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sprzęt rehabilitacyjny jest to sprzęt niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zaleconej przez lekarza w warunkach domowych, a który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Katalog sprzętu rehabilitacyjnego objętego dofinansowaniem obejmuje w szczególności: rower rehabilitacyjny stacjonarny, rowerek trójkołowy (dla osób z zachwianiem poczucia równowagi), urządzenia masujące (w tym do masażu wodnego), piłki rehabilitacyjne, piłki lekarskie, trenery dłoni, klocki, wałki, kliny, maty rehabilitacyjne, materace rehabilitacyjne, stepper, rotor, bieżnię, orbitrek, klocki i gry wypukłe oraz zabawki dźwiękowe – dla dzieci.

W ostatnich latach obserwuje się stały wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami korzystających z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Tabela nr 12).

Tabela 12. Realizacja zadania – zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2017 – 2019

Rok	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych dofinansowaniem	Kwota dofinansowania
2017	1 261	730 410,65 zł
2018	1 311	708 987,00 zł

2019	1 313	783 723,39 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

5.2. Likwidacja barier funkcjonalnych

Osoby z niepełnosprawnościami na co dzień zmagają się z różnymi ograniczeniami m. in. w postaci barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się.

Barieri architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom z niepełnosprawnościami.

Barieri techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tych barier powinna powodować sprawniejsze działanie osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie i umożliwić im wydajniejsze funkcjonowanie.

Barieri w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobom z niepełnosprawnościami swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

W latach 2017 – 2019 malała liczba osób z niepełnosprawnościami ubiegających się o dofinansowanie do likwidacji barier funkcjonalnych (Tabela nr 13).

Tabela 13. Realizacja zadania - likwidacja barier funkcjonalnych w latach 2017 – 2019

Rok	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych dofinansowaniem	Kwota dofinansowania
2017	116	217 906,39 zł
2018	104	203 953,05 zł
2019	84	165 775,19 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

5.3. Turnusy rehabilitacyjne

Uczestnictwo w **turnusie rehabilitacyjnym** jest podobną formą do pobytu w sanatorium, jednak nie jest świadczeniem zdrowotnym. W założeniu ma wspomagać rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami. Polega na zorganizowanej, aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Jego program powinien zawierać elementy

rehabilitacji odpowiedniej do rodzaju schorzeń oraz obejmować zajęcia kulturalno – oświatowe, sportowo – rekreacyjne oraz inne wynikające ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych.

W przypadku osób oraz dzieci z niepełnosprawnością istniała możliwość uzyskania dofinansowania również dla ich opiekunów.

W 2017 r. ze względu na niewielkie środki otrzymane z PFRON zadanie to nie mogło być realizowane. Natomiast w latach 2018 – 2019 z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych skorzystało łącznie 188 osób, w tym 46 dzieci oraz 50 opiekunów (Tabela nr 14).

Tabela 14. Realizacja zadania – turnusy rehabilitacyjne w latach 2017 – 2019

Rok	Liczba dorosłych niepełnosprawnych	Liczba dzieci niepełnosprawnych	Liczba opiekunów osób dorosłych	Liczba opiekunów dzieci	Kwota dofinansowania
2017	-	-	-	-	0,00 zł
2018	-	17	-	17	36 138,00 zł
2019	8	29	5	28	69 035,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

5.4. Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych mogą ubiegać się zarówno osoby prawne jak i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli:

- prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku;
- udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania;
- udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

W 2017 r. w ramach zadania pn. sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych zawarto 7 umów, natomiast w roku 2018 oraz 2019 – po 5 umów. Łączna ilość osób, która skorzystała z dofinansowania wynosiła 933 (Tabela nr 15).

Tabela 15. Realizacja zadania – sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych w latach 2017 – 2019

Rok	Zawarte umowy	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych dofinansowaniem	Kwota dofinansowania
2017	7	290	7 000,00 zł
2018	5	307	5 000,00 zł
2019	5	336	5 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

6. Inne działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami

6.1. Powiatowa Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Ortopedycznego

Odpowiedzią na potrzeby osób, które utraciły stale lub czasowo, sprawność organizmu było utworzenie Powiatowej Wypożyczalni Sprzętu Rehabilitacyjnego i Ortopedycznego. Celem działalności Wypożyczalni jest ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i procesom marginalizacji.

Wypożyczenie sprzętu jest bezpłatne, jednak w celu zabezpieczenia roszczeń odszkodowawczych pobierana jest kaucja. Wypożyczenie odbywa się na podstawie umowy użyczenia.

W latach 2017 – 2019 udało się pozyskać sprzęt na stan Wypożyczalni:

- w 2017 r. zakupiono: 11 łóżek pielęgnacyjnych elektrycznych, 11 materacy p/odleżynowych, 1 koncentrator tlenu, 1 balkonik wysoki typu ambona, 1 koncentrator tlenu przenośny (lekki). Od darczyńców otrzymano: pionizator dziecięcy, wózek elektryczny, ortezę stawu skokowego i stopy, 4 wózki inwalidzkie, 2 łóżka pielęgnacyjne, 3 balkoniki zwykłe, 8 szt. kul łokciowych, 3 materace p/odleżynowe;

- w 2018 r. zakupiono: 19 łóżek pielęgnacyjnych elektrycznych, 1 przenośny koncentrator tlenu, 11 materacy p/odleżynowych, 2 krzesła toaletowe na kółkach, 2 trójnogi, 1 ssak medyczny. Od darczyńców otrzymano: 2 szt. kul łokciowych, wózek inwalidzki dziecięcy, balkonik czterokołowy;
- w 2019 r. zakupiono: 25 łóżek pielęgnacyjnych elektrycznych, 4 koncentratory tlenu, 2 wózki inwalidzkie, 3 balkoniki wysokie typu ambonka, 2 krzesła toaletowe na kółkach, 2 trójnogi, 8 materacy p/odleżynowych, 2 podnośniki transportowe, 3 ssaki, 1 ssak medyczny. Od darczyńców otrzymano: 1 koncentrator tlenu, 2 wózki inwalidzkie, 1 balkonik zwykły, 1 ssak.

Z roku na rok obserwuje się tendencję wzrostową osób korzystających z sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego znajdującego się w Wypożyczalni (Tabela nr 16).

Tabela 16. Liczba osób korzystających z Wypożyczalni w latach 2017 – 2019

Rok	Liczba osób korzystających z Wypożyczalni
2017	93
2018	128
2019	155

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

6.2. Grupa wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami

Od 2016 r. przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej działa grupa wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Celem grupy jest:

- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, akceptacji i zrozumienia;
- zwrócenie uwagi opiekunowi na potrzebę zadbania o siebie i własne zdrowie psychiczne i fizyczne;
- redukcję napięcia emocjonalnego i poznanie metod radzenia sobie ze stresem;
- wzmocnienie poczucia własnej wartości i zapobieganie powstawaniu poczucia osamotnienia;
- wzajemną pomoc i wymianę doświadczeń w przezwyciężeniu trudności;
- uzyskanie poczucia, że nie jest się samemu.

Spotkania grupy to doskonała okazja, żeby poznać osoby, które przeszły podobną drogę. Spotkania odbywają się raz w miesiącu. Podczas nich można uzyskać wiele pożytecznych informacji dotyczących możliwości skorzystania z pomocy świadczonej przez różne instytucje i organizacje pozarządowe.

6.3. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych składa się z 5 osób. Powoływana jest spośród przedstawicieli działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli władz samorządowych. Jej kadencja trwa 4 lata.

Rada jest organem opiniodawczo – doradczym działającym przy Staroście.

Do zakresu działania Rady należy:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, a także realizacji praw osób z niepełnosprawnościami;
- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- ocena realizacji programów;
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Na posiedzeniach Rady omawiane są w szczególności problemy dotyczące integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz realizacji ich praw.

7. Rehabilitacja zawodowa oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych

Rehabilitacja zawodowa to rodzaj rehabilitacji polegający na przygotowaniu oraz wprowadzeniu osoby z niepełnosprawnością na rynek pracy. Ma na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Ważną rolę wśród działań na rzecz zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami pełni pośrednictwo pracy. Osoby te wymagają indywidualnej formy pomocy w poszukiwaniu odpowiedniego zatrudnienia.

Dla osób z niepełnosprawnościami posiadających status „poszukujących pracy”, nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi rynku pracy i instrumenty realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej, finansowane ze środków PFRON.

Instrumenty bezpośrednio adresowane do osób z niepełnosprawnościami oraz pracodawców opisuje Tabela nr 17.

Tabela 17. Instrumenty adresowane do osób z niepełnosprawnościami oraz pracodawców

Adresaci pomocy	Formy pomocy
Pracodawcy zatrudniający osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności	– Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. – Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. – Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. – Zwrot kosztów szkolenia pracownika. – Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy. – Zwolnienie z wpłat na PFRON. – Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
Osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności zdolne do pracy, posiadające status bezrobotnego lub poszukującego pracy	– Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy). – Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż). – Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradztwo zawodowe).
Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	– Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. – Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. – Refundacja składek ZUS.

Źródło: Strona internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej <https://limanowa.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych> (dostęp: 22.09.2020 r.)

W latach 2017 – 2019 Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej zrealizował następujące zadania w ramach rehabilitacji zawodowej (Tabela nr 18).

Finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy:

Staż – oznacza nabywanie umiejętności praktycznych poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą. Na staż można skierować osobę zarejestrowaną jako poszukującą pracy, posiadającą orzeczenie o niepełnosprawności i niepozostającą w zatrudnieniu;

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej – obejmuje refundację kosztów zakupu lub wytworzenia wyposażenia stanowiska pracy w związku z zatrudnieniem niepełnosprawnej osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy. Jest to pomoc finansowa w zakupie narzędzi pracy, elementów stanowiska pracy np. krzesła, biurka, lampki.

Tabela 18. Liczba przyznanych dofinansowań w ramach rehabilitacji zawodowej przez Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej

Rok	Zadania realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych	Liczba osób niepełnosprawnych objętych dofinansowaniem	Wydatkowane środki z PFRON
2017	Finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy - staż	1	4 921,96 zł
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	1	20 000,00 zł
2018	Finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy - staż	1	11 847,80 zł
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	1	25 000,00 zł
2019	Finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy - staż	1	6 706,43 zł
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	1	25 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej

8. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami

8.1. Program „Aktywny Samorząd”

Program „Aktywny samorząd” jest istotnym krokiem wspierania osób z niepełnosprawnościami w modelu polityki społecznej. Jego cele to:

- przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu, słuchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego;
- przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych;
- umożliwienie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji;
- wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

Na przestrzeni analizowanych edycji z lat 2017 – 2019 program uległ znaczącym zmianom. Najważniejsza z nich dotyczy edycji w 2019 r. kiedy wprowadzono dodatkowe zadania poszerzające możliwości udzielenia wsparcia ze względu na rodzaj niepełnosprawności. Na przełomie tychże lat wzrastały również kwoty udzielanego dofinansowania.

W edycjach 2017 i 2018 r. osoby z niepełnosprawnościami mogły skorzystać z poniżej opisanego wsparcia:

1. W ramach modułu I programu:

- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu;
- pomoc w uzyskaniu prawa jazdy;
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;

- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego lub skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości;
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości);
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

2. W ramach modułu II programu:

- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym obejmująca dofinansowanie w postaci dodatku na pokrycie kosztów kształcenia, dodatku na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego, opłaty za naukę (czesne).

W edycji 2019 r. rozszerzono możliwość uzyskania dofinansowania o:

1. W ramach modułu I programu:

- pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego.

Poza tym w przypadku pomocy w uzyskaniu prawa jazdy oraz pomocy w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania skorzystać mogli również wnioskodawcy z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy.

2. W ramach modułu II programu:

- zwiększenie dodatku do kosztów kształcenia dla osób składających wnioski w dedykowanym systemie elektronicznym przygotowanym przez PFRON i posiadających podpis elektroniczny/profil zaufany na platformie e – PUAP.

Dodatkową istotną zmianą w module II było składanie, weryfikacja, rozliczanie i wykonywanie wszelkich innych czynności dotyczących wniosków, pism, umów w wersji elektronicznej to jest w systemie elektronicznym SOW (System Obsługi Wsparcia) przygotowanym przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wnioski składane w wersji papierowej wprowadzane są do systemu SOW przez pracowników

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej i rozliczane zarówno w wersji papierowej jak i elektronicznej.

Tabela nr 19 przedstawia analizę ilości osób z niepełnosprawnościami, którym wypłacono dofinansowanie oraz wysokości kwot dofinansowania w ramach programu „Aktywny samorząd” w latach 2017 – 2019.

Tabela 19. Realizacja programu „Aktywny samorząd” w latach 2017 – 2019

Rok	Liczba osób	Kwota dofinansowania
	z niepełnosprawnościami objętych dofinansowaniem	
2017	69	206 207,00 zł
2018	72	234 898,87 zł
2019	73	234 973,39 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

8.2. „Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III”

Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie.

Celami szczegółowymi programu są:

- zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami do urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów samopomocy;
- zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych;
- zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób z niepełnosprawnościami;
- zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby z niepełnosprawnościami;
- zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami na terenach powiatów pozbawionych tych placówek;

- zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wyznacza obszary realizowane w danym roku oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów. W 2017 r. z dofinansowania w ramach programu skorzystało trzech projektodawców, a w 2018 r. dwóch. Natomiast w 2019 r. nie złożono żadnego wniosku (Tabela nr 20).

Tabela 20. Realizacja „Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III” w latach 2017 – 2019

Edycja	Projektodawca	Nazwa projektu	Kwota dofinansowania
2017	Stowarzyszenie REMEDIUM w Tymbarku	Likwidacja barier transportowych – zakup autobusu 19+1 miejscowego dostosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych	186 861,60 zł
	Dom Pomocy Społecznej w Limanowej	Likwidacją barier transportowych – zakup samochodu dla DPS Limanowa	80 000,00 zł
	Dom Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej	Likwidacją barier transportowych- zakup samochodu dla DPS Mszana Dolna	80 000,00 zł
2018	Gmina Laskowa	Likwidacja barier transportowych – zakup 9-cio osobowego samochodu dostosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych dla ŚDS w Ujanowicach	80 000,00 zł
	Fundacja „Opiekuńczość”	Likwidacja barier transportowych – zakup samochodu 9 miejscowego do przewozu osób niepełnosprawnych dla Domu Pomocy Społecznej w Rabie Niższej	80 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

9. Podmioty realizujące zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Limanowskiego

Na terenie Powiatu Limanowskiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami działa szereg podmiotów oferując różnego rodzaju wsparcie i pomoc. Są to placówki zarówno całodobowego jak i dziennego pobytu oraz placówki związane z kształceniem.

9.1. Warsztat Terapii Zajęciowej

Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Na terenie Powiatu Limanowskiego istnieje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej działający przy Stowarzyszeniu „REMEDIUM” w Tymbarku. W Warsztacie uczestniczy 60 osób z niepełnosprawnościami z terenu Powiatu. Osoby te posiadają w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazania do udziału w terapii zajęciowej.

Finansowanie WTZ odbywa się z dwóch źródeł tj. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatu Limanowskiego (Tabela nr 21).

Tabela 21. Finansowanie działalności WTZ w latach 2017 – 2019

Rok	Środki PFRON 90 %	Środki Powiatu Limanowskiego 10 %	Razem
2017	959 760,00 zł	106 640,00 zł	1 066 400,00 zł
2018	995 760,00 zł	110 640,00 zł	1 106 400,00 zł
2019	1 085 760,00 zł	120 640,00 zł	1 206 400,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

Ponadto dziewięć osób z niepełnosprawnościami z terenu Powiatu Limanowskiego uczestniczy w WTZ na terenie Powiatu Nowosądeckiego (siedem osób w Warsztacie Terapii Zajęciowej prowadzonych przez Stowarzyszenie Rodziców, Przyjaciół, Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Podegrodziu, dwie osoby w Warsztatach Terapii Zajęciowej prowadzonych przez

Stowarzyszenie Dolina Dunajca w Łącku). Środki na pokrycie kosztów uczestnictwa tych osób Powiat Limanowski przekazuje na podstawie porozumienia zawartego z Powiatem Nowosądeckim. Porozumienie to zawierane jest na dany rok kalendarzowy.

9.2. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Dobrej

Placówka obejmuje kształceniem dzieci i młodzież niepełnosprawną intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym. W skład Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego im. Marii Konopnickiej w Dobrej wchodzi: Szkoła Podstawowa, Publiczne Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Branżowa Szkoła I stopnia, Szkoła Przysposabiająca do Pracy, opieka całodobowa – internat.

Ośrodek obejmuje wychowaniem, kształceniem i opieką dzieci z orzeczoną lekką, umiarkowaną i znaczną stopniem niepełnosprawności oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi, które ze względu na poziom umysłowy nie są w stanie realizować programu nauczania szkoły masowej.

Zadania ośrodka:

- zapewnienie wychowankom pełnego rozwoju intelektualnego, moralno-emocjonalnego i fizycznego w zgodzie z ich potrzebami i możliwościami psychofizycznymi w warunkach poszanowania ich godności osobistej oraz wolności światopoglądowej i wyznaniowej;
- stworzenie optymalnych warunków rozwoju dzięki podnoszeniu efektywności procesu edukacyjnego oraz stosowania niezbędnych form rehabilitacji;
- zapewnienie wychowankom korzystnych warunków przezwyciężania trudności osiągania pozytywnych wyników kształcenia;
- przygotowanie wychowanków, na miarę ich możliwości, do samodzielnego udziału w przyszłym życiu w integracji ze środowiskiem społecznym i przyrodniczym;
- rozbudzanie uczuć patriotycznych poprzez poznawanie kultury historii regionu;
- doskonalenie zespołowych umiejętności projektowania programowania podnoszącego jakość edukacji;
- rozwijanie partnerstwa oraz podejmowanie dialogu między pedagogami i rodzicami opierającego się na zasadach zgodnej współpracy i wsparcia;

- tworzenie współpracy ze środowiskiem lokalnym na rzecz szeroko pojętej integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

Dodatkowo w ramach SOSW w Dobrej funkcjonuje Ośrodek Koordynacyjno – Rehabilitacyjno – Opiekuńczy, który oferuje bezpłatne zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od urodzenia do czasu podjęcia nauki szkolnej. Ośrodek utworzono w związku z realizacją programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

Zadaniem Ośrodka jest:

- udzielanie rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dziecka;
- wskazywanie właściwych dla dziecka i jego rodziny form kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej;
- wskazywanie jednostek udzielających specjalistycznej pomocy;
- organizowanie wczesnego wspomaganie rozwoju w wymiarze do 5 godzin tygodniowo dla danego dziecka, oraz w zależności od potrzeb dziecka dodatkowych usług terapeutów, fizjoterapeutów, psychologów, pedagogów, logopedów i innych specjalistów;
- koordynowanie korzystania z usług specjalistów dostępnych na obszarze powiatu.

Zadania realizowane w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci polegają na stymulowaniu sfery poznawczej, emocjonalnej i społecznej, których celem jest kształtowanie i rozwijanie umiejętności życiowych, porozumiewania się, radzenia sobie z emocjami. Udział w zajęciach jest etapem przygotowującym dzieci do podjęcia nauki w szkole.

Dodatkowo kilka przedszkoli i szkół na terenie powiatu prowadzi klasy lub oddziały integracyjne.

9.3. Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej to placówki, które zapewniają całodobową opiekę osobom, które ze względu na wiek, choroby lub niepełnosprawność nie mogą funkcjonować samodzielnie w środowisku. Na terenie Powiatu Limanowskiego funkcjonuje pięć domów społecznej, które łącznie posiadają 363 miejsca statutowe. Są to:

- Dom Pomocy Społecznej w Limanowej;
- Dom Pomocy Społecznej w Mszanie Dolnej;
- Dom Pomocy Społecznej w Szczyrzycu;
- Niepubliczny Dom Pomocy Społecznej w Kasinie Wielkiej;
- Niepubliczny Dom Pomocy Społecznej w Rabie Niżnej.

Domy pomocy społecznej świadczą usługi w zakresie potrzeb bytowych, usługi opiekuńcze i wspomagające. Zapewniają również dostęp do usług specjalistycznych oraz umożliwiają zaspakajanie potrzeb religijnych, edukacyjnych i kulturalnych.

Z roku na rok wzrasta potrzeba w zakresie umieszczania osób w domach pomocy społecznej (Tabela nr 22).

Tabela 22. Liczba wniosków i wydanych decyzji o umieszczenie w domach pomocy społecznej

Rok	2017	2018	2019
Liczba wniosków	61	66	71
Liczba decyzji o umieszczeniu	27	48	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej

9.4. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna jest placówką oświatową, której celem jest wspieranie dzieci w dorastaniu, rodziców w wychowywaniu i nauczycieli w edukacji i opiece.

Poradnia wydaje opinie w sprawach:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego;
- pozostawienia ucznia klas I – III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie;
- objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej;
- dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom;
- zwolnienie ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego;
- udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;

- przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy;
- innych, określonych w odrębnych przepisach.

Poradnia orzeka w sprawach:

- kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagającymi stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno – wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim;
- nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły;
- wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole;
- potrzeby zajęć rewalidacyjno – wychowawczych.

Poradnia prowadzi również m. in. terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną oraz socjoterapię.

9.5. Środowiskowe Domy Samopomocy oraz dzienne domy i kluby seniora

Osoby z niepełnosprawnościami mogą również korzystać z terapii w środowiskowych domach samopomocy, które są placówkami dziennego pobytu. Na terenie Powiatu Limanowskiego działają dwa Środowiskowe Domy Samopomocy w Limanowej i Ujanowicach. Domy przeznaczone są dla pełnoletnich osób, które z powodu choroby psychicznej lub niepełnosprawności intelektualnej nie wymagają leczenia szpitalnego i opieki całodobowej, ale mają trudności w codziennym życiu, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem.

Środowiskowe Domy Samopomocy – świadczą usługi przez 5 dni w tygodniu. Oferują w szczególności:

- trening umiejętności spędzania wolnego czasu;
- trening umiejętności społecznych;
- poradnictwo psychologiczne;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;

- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych;
- terapię ruchową, w tym zajęcia sportowe, turystyka i rekreacja;
- terapię zajęciową;
- integrację społeczną tj. umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami pozostanie w społeczności lokalnej oraz środowisku rodzinnym;
- podejmowanie i utrzymywanie ciągłego kontaktu z rodzinami uczestników oraz ze środowiskiem lokalnym.

Dodatkowo Powiat Limanowski zawarł porozumienie z Powiatem Myślenickim na zapewnienie usług mieszkańcom naszego powiatu świadczonych przez Środowiskowy Dom Samopomocy z filią w Sułkowicach oraz z Powiatem Nowotarskim na realizację zadania polegającego na zapewnieniu usług świadczonych przez Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Targu z filią „Radość Życia” w Rabce – Zdrój.

W systemie dziennym funkcjonują też dzienne domy seniora oraz kluby seniora. Przeznaczone są dla osób starszych – od 60 roku życia i nieaktywnych zawodowo. Domy seniora znajdują się w Limanowej oraz w Dobrej. Działają pięć dni w tygodniu. Natomiast kluby seniora funkcjonują w kilku gminach i zajęcia odbywają się w nich 2 – 3 razy w tygodniu. Placówki mają na celu rozwijanie zainteresowań poprzez organizację atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego w bezpiecznej oraz przyjaznej przestrzeni. Ponadto seniorzy mają możliwość uczestniczyć w spotkaniach tematycznych, edukacyjnych, kulturalnych i ruchowych.

9.6. Stowarzyszenia i Organizacje

Organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia pełnią różne funkcje społeczne. Stanowią one bardzo ważny element budowy społeczeństwa obywatelskiego, które oparte jest na poszanowaniu wolności i interesów wszystkich grup społecznych oraz wspólnego dobra. Na terenie Powiatu Limanowskiego istnieje dwanaście Stowarzyszeń i Organizacji, które szczególnie aktywnie działają na rzecz osób z niepełnosprawnościami (Tabela nr 23).

Tabela 23. Stowarzyszenia i Organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Lp.	Nazwa Stowarzyszenia i Organizacji	Adres
1	Katolickie Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych Ruchowo „CYRENEJCZYK”	ul. Jana Pawła II 1 34 – 600 Limanowa
2	Polski Związek Niewidomych Koło w Limanowej	ul. Matki Boskiej Bolesnej 10 34 – 600 Limanowa
3	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Limanowej	ul. Spacerowa 8 34 – 600 Limanowa
4	Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością "PRZYSTAŃ"	34 – 650 Tymbark 495
5	Stowarzyszenie „REMEDIUM”	34 – 650 Tymbark 158
6	Stowarzyszenie Wspierania Osób Psychiczenie Chorych „EGIDA”	34 – 741 Kasina Wielka 448
7	Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Mszanie Dolnej	ul. Józefa Piłsudskiego 2 34 – 730 Mszana Dolna
8	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych im. Św. Brata Alberta przy Parafii Św. Sebastiana w Niedzwiedziu	34 – 735 Niedzwiedź 129 a
9	Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Wspólna Droga	Zasadne 113 34 – 608 Kamienica
10	Limanowska Akcja Charytatywna	ul. Zygmunta Augusta 10 34 – 600 Limanowa

11	Stowarzyszenie „Promień Nadziei”	ul. Jana Kilińskiego 11 34 – 600 Limanowa
12	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Najlepiej Razem”	34 – 642 Dobra 364

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Limanowej

10. Cele strategiczne Programu

Istotą Programu jest określenie zadań Powiatu Limanowskiego w zakresie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami zmierzających do możliwie pełnego, indywidualnego rozwoju i zaspokojenia potrzeb tych osób we wszystkich sferach i na każdym etapie życia. Założeniem jest wyrównanie szans osób z niepełnosprawnościami, tak by mogły uczestniczyć w życiu zawodowym i społecznym.

Celem głównym Programu jest zminimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz umożliwienie zaspokojenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich obszarach życia. Wszystkie zadania Programu mają charakter ciągły a ich realizacja planowana jest w latach 2021 – 2026.

Tabela 24. Cele, zadania i realizatorzy, termin, wskaźniki realizacji Powiatowego Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Limanowskim na lata 2021 – 2026

Cel operacyjny Nr 1 Wzmocnienie działań profilaktycznych oraz rozwój systemu informacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami		
Oczekiwane rezultaty	1. Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej przyczyn i skutków niepełnosprawności. 2. Zdobywanie wiedzy o formach i warunkach wsparcia udzielanych przez różne instytucje.	
Zadania	Realizatorzy, Partnerzy	Wskaźnik zadania

1. Przeprowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych – doradczych na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w tym prowadzenie punktu informacyjnego.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej. – Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej. – Placówki edukacyjne. – Ośrodki pomocy społecznej.	– Liczba przeprowadzonych spotkań, wykładów, konferencji. – Liczba udostępnionych materiałów w formie ulotek, czasopism, plakatów, broszur dotyczących problematyki niepełnosprawności i praw osób z niepełnosprawnościami.
2. Organizacja konkursów dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Placówki edukacyjne. – Organizacje pozarządowe.	– Liczba zorganizowanych konkursów. – Liczba laureatów konkursu.
3. Organizacja spotkań okolicznościowych na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorząd powiatowy. – Organizacje pozarządowe. – Domy pomocy społecznej. – Podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	– Liczba zorganizowanych spotkań.
Cel operacyjny Nr 2	Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w zaspakajaniu podstawowych potrzeb	
Oczekiwane rezultaty	1. Rozwinięcie umiejętności przez osoby z niepełnosprawnościami wykonywania czynności dnia codziennego, zaradności osobistej oraz psychofizycznej sprawności. 2. Korzystanie w pełni przez osoby z niepełnosprawnościami z praw i przywilejów. 3. Zaspokojenie potrzeb w zakresie poradnictwa specjalistycznego. 4. Zwiększenie możliwości swobodnego przemieszczania się osób z niepełnosprawnościami w otoczeniu. 5. Stworzenie osobom z niepełnosprawnościami rehabilitacji w warunkach domowych oraz w ośrodkach prowadzących rehabilitację. 6. Sprawniejsza opieka nad osobami z niepełnosprawnością.	

	7. Uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w różnego rodzaju imprezach o charakterze sportowo – kulturalno – rekreacyjno – turystycznym.	
Zadania	Realizatorzy, Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
1. Prowadzenie orzecznictwa pozarentowego.	– Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej.	– Liczba wydanych orzeczeń.
2. Wydawanie kart parkingowych oraz legitymacji osobom z niepełnosprawnościami uprawniających do korzystania z ulg i uprawnień.	– Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej.	– Liczba wydanych kart parkingowych. – Liczba wydanych legitymacji.
3. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego oraz doradztwa zawodowego.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej. – Ośrodki pomocy społecznej.	– Liczba osób korzystających z poradnictwa. – Liczba udzielonych porad.
4. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach i urzędach.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorządy gminne.	– Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych. – Kwota udzielonego dofinansowania.
5. Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika, dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	– Liczba dofinansowanych usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika. – Liczba osób, które otrzymały pomoc w likwidacji barier. – Kwota udzielonego dofinansowania.

z niepełnosprawnościami.		
6. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	– Liczba osób, które otrzymały pomoc. – Kwota udzielonego dofinansowania.
7. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	– Liczba osób, które otrzymały pomoc. – Kwota udzielonego dofinansowania.
8. Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych na rzecz osób niepełnosprawnych i ich otoczenia.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Organizacje pozarządowe.	– Liczba podpisanych umów. – Liczba osób korzystających. – Kwota udzielonego dofinansowania.
9. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	– Liczba osób, które otrzymały pomoc. – Kwota udzielonego dofinansowania.
10. Realizacja innych programów/projektów na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	– Liczba osób, które otrzymały pomoc. – Kwota udzielonego dofinansowania.
11. Prowadzenie grupy wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.	– Liczba osób korzystających ze wsparcia. – Liczba spotkań grupy wsparcia.
12. Wypożyczenie sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego osobom, które utraciły sprawność organizmu.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorząd powiatowy.	– Liczba osób, które otrzymały pomoc.

Cel operacyjny Nr 3		Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do rynku pracy.	
Oczekiwane rezultaty		1. Zwiększenie zainteresowania pracodawców zatrudnieniem osób bezrobotnych. 2. Wzrost aktywności osób z niepełnosprawnościami w poszukiwaniu pracy. 3. Wzrost zatrudnienia i samozatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. 4. Podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami.	
Zadania	Realizatorzy, Partnerzy	Wskaźnik zadania	
1. Promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy.	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.	– Liczba publikacji na temat oferty działań dla osób z niepełnosprawnościami. – Liczba spotkań informacyjnych dla pracodawców oraz dla osób z niepełnosprawnościami.	
2. Rozwijanie usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami oraz działań ukierunkowanych na zwiększenie aktywności w poszukiwaniu pracy przez osoby z niepełnosprawnościami.	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.	– Liczba osób objętych usługami z zakresu pośrednictwa pracy. – Liczba osób objętych usługami z zakresu poradnictwa zawodowego. – Liczba osób, które ukończyły szkolenia z zakresu technik poszukiwania pracy.	
3. Wspieranie działań na rzecz tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej. – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.	– Liczba osób, które podjęły zatrudnienie. – Liczba nowych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami. – Kwota udzielonego dofinansowania.	
4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z potrzebami rynku pracy.	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.	– Liczba osób, które ukończyły szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe. – Kwota udzielonego dofinansowania.	
5. Wspieranie zakładania działalności gospodarczej	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.	– Liczba osób, które otrzymały pomoc na podjęcie działalności gospodarczej. – Kwota udzielonego dofinansowania.	

przez osoby z niepełnosprawnościami.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.	
6. Realizacja programów aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami finansowanych ze środków krajowych i unijnych.	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.	– Liczba osób, które wzięły udział w programach. – Liczba osób objętych różnymi formami aktywizacji zawodowej. – Kwota udzielonego dofinansowania.
7. Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej oraz doskonalenie współpracy z instytucjami zajmującymi się problematyką aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	– Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej.	– Liczba pracowników PUP, która wzięła udział w szkoleniach/warsztatach/spotkaniach/ konferencjach w zakresie rozwijania umiejętności pracy z osobami z niepełnosprawnościami oraz w zakresie udzielania im aktywnej pomocy.
Cel operacyjny Nr 4	Zapewnienie środowiskowego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom oraz osobom zagrożonym niepełnosprawnością.	
Oczekiwane rezultaty	1. Poprawa jakości funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie. 2. Łatwa dostępność do usług świadczonych przez placówki edukacyjne, placówki wsparcia dziennego oraz placówki całodobowej opieki. 3. Nawiązanie nowych kontaktów społecznych, a także zmniejszenie izolacji społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji osób z niepełnosprawnościami.	
Zadania	Realizatorzy, Partnerzy	Planowany termin realizacji Wskaźnik zadania
1. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Organizacje pozarządowe.	– Liczba warsztatów terapii zajęciowej. – Liczba uczestników warsztatu. – Kwota wydatkowana na zadanie.

		– Kwota środków wydatkowanych w ramach zawartych porozumień z innym powiatem.
2. Zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorządy gminne. – Ośrodki pomocy społecznej. – Organizacje pozarządowe.	– Liczba domów pomocy społecznej. – Liczba mieszkańców dps.
3. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwa w środowiskowych domach samopomocy, domach i klubach seniora.	– Samorządy gminne. – Samorząd powiatowy. – Ośrodki pomocy społecznej.	– Liczba placówek na terenie powiatu. – Liczba osób korzystających z tej formy wsparcia. – Liczba porozumień na zapewnienie usług mieszkańcom Powiatu Limanowskiego świadczonych przez inne powiaty.
4. Prowadzenie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci w ramach Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego.	– Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy.	– Liczba dzieci korzystających z wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.
5. Zapewnienie kształcenia specjalnego.	– Placówki kształcenia specjalnego.	– Liczba szkół specjalnych. – Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do tych placówek.
6. Wczesne rozpoznawanie i diagnozowanie ograniczeń rozwojowych oraz niepełnosprawności. Prowadzenie terapii mającej na celu zapobieganie niepełnosprawności.	– Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Limanowej.	– Liczba wydanych opinii i orzeczeń. – Liczba osób biorących udział w terapii.
7. Wspieranie rozwoju talentów osób z niepełnosprawnościami.	– Warsztaty Terapii Zajęciowej. – Domy pomocy społecznej. – Środowiskowe domy samopomocy. – Dienne domy „Senior Wigor”.	– Liczba wydarzeń związanych z promowaniem talentów.

	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorząd powiatowy.	
8. Pomoc w zakupie środków transportu przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorządy gminne. – Podmioty działające na rzecz osób niepełnosprawnych.	– Liczba zakupionych samochodów.
9. Pomoc w doposażeniu w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny jednostek, które prowadzą rehabilitację.	– Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Podmioty działające na rzecz osób niepełnosprawnych.	– Liczba podmiotów, którym przyznano dofinansowanie. – Kwota wydatkowana na zadanie.
10. Wydawanie kart parkingowych dla placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją i edukacją osób z niepełnosprawnościami.	– Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej.	– Liczba wydanych kart parkingowych.
11. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności.	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorządy gminne. – Ośrodki pomocy społecznej. – Domy pomocy społecznej. – Organizacje pozarządowe.	– Liczba zorganizowanych szkoleń. – Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach.
12. Działalność Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych jako organu opiniującego – doradczego.	– Powiatowa Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych. – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. – Samorząd powiatowy.	– Liczba wydanych opinii. – Liczba spotkań Rady.

Źródło: opracowanie własne

11. Finansowanie, monitorowanie i ocena realizacji Programu

11.1. Sposoby finansowania Programu

Program finansowany będzie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, samorządów terytorialnych i ich jednostek organizacyjnych oraz pozostałych podmiotów działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

11.2. Monitorowanie i ocena realizacji Programu

Głównym instrumentem monitoringu Programu będą coroczne sprawozdania z realizacji działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami za dany rok kalendarzowy z opisem wskaźników realizacji poszczególnych zadań. Monitorowania i oceny realizacji Programu dokonywać będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, a jego wynik przedstawiać będzie Zarządowi Powiatu Limanowskiego, Komisji Pomocy Społecznej Rady Powiatu Limanowskiego, Radzie Powiatu Limanowskiego i Powiatowej Społecznej Radzie do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Limanowej	8
Tabela 2. Liczba orzeczeń w podziale na stopnie niepełnosprawności	8
Tabela 3. Liczba orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności osób poniżej 16 roku życia.....	9
Tabela 4. Liczba orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia w latach 2017 – 2019	10
Tabela 5. Liczba wydanych legitymacji.....	11
Tabela 6. Liczba wydanych kart parkingowych w latach 2017 – 2019	11
Tabela 7. Bezrobotni i poszukujący pracy ze względu na wykształcenie w latach 2017 – 2019	12
Tabela 8. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Limanowej w latach 2017 – 2019	14
Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z uwagi na przyczynę niepełnosprawności w 2017 r.	14
Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z uwagi na przyczynę niepełnosprawności w 2018 r.	15
Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z uwagi na przyczynę niepełnosprawności w 2019 r.	16
Tabela 12. Realizacja zadania – zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2017 – 2019	18
Tabela 13. Realizacja zadania - likwidacja barier funkcjonalnych w latach 2017 – 2019	19
Tabela 14. Realizacja zadania – turnusy rehabilitacyjne w latach 2017 – 2019	20
Tabela 15. Realizacja zadania – sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych w latach 2017 – 2019	21
Tabela 16. Liczba osób korzystających z Wypożyczalni w latach 2017 – 2019	22
Tabela 17. Instrumenty adresowane do osób z niepełnosprawnościami oraz pracodawców ...	24
Tabela 18. Liczba przyznanych dofinansowań w ramach rehabilitacji zawodowej przez Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	25
Tabela 19. Realizacja programu „Aktywny samorząd” w latach 2017 – 2019.....	28
Tabela 20. Realizacja „Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III” w latach 2017 – 2019	29
Tabela 21. Finansowanie działalności WTZ w latach 2017 – 2019.....	30
Tabela 22. Liczba wniosków i wydanych decyzji o umieszczenie w domach pomocy społecznej	33
Tabela 23. Stowarzyszenia i Organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	36
Tabela 24. Cele, zadania i realizatorzy, termin, wskaźniki realizacji Powiatowego Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Limanowskim na lata 2021 – 2026 ...	37

Przewodnicząca Rady

mgr Ewa Filipiak

DOKUMENT PODPISANY ELEKTRONICZNIE

Dane podpisywanego dokumentu

Typ dokumentu	Uchwała
Numer dokumentu	XV/169/20
Data dokumentu	2020-12-18
Organ wydający	Rada Powiatu Limanowskiego
Przedmiot regulacji	w sprawie: przyjęcia do realizacji „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026”.
Identyfikator dokumentu	1F79BF6C-8BE4-4C8D-B9D7-61641F50D145

Informacje o złożonych podpisach elektronicznych

Podpis:	
Sygnatura	Signature-10295727
Numer seryjny	26A1E5E858B206F7F24C333729394C18C86454D6
Osoba podpisująca	Przewodnicząca Rady Ewa Filipiak
Instytucja	Powiat Limanowski
Kraj	PL
Data złożenia podpisu	18.12.2020 15:53:00
Zakres podpisu	Cały dokument
Wystawca certyfikatu	VATPL-5260300517 COPE SZAFIR - Kwalifikowany Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. PL